

Sastanak grupacije slatkovodnog ribarstva Hrvatske

Na Ribnjačarstvu Draganići je održan sastanak Grupacije slatkovodnog ribarstva Hrvatske 29. 4. 1981. godine. Na dnevnom redu je bilo usvajanje i potpisivanje Samoupravnog sporazuma o osnovama plana razvoja Grupacije za proizvodnju, preradu i promet slatkovodne ribe u SR Hrvatskoj za razdoblje 1981 — 1985. godine.

Sastanku je prisustvovalo 26 delegata ribarskih organizacija članica grupacije od ukupno 30 članica, što govori o pokazanom interesu ribarske privrede za plan razvoja u nastupajućem srednjoročnom razdoblju. Oni su predloženi sporazum usvojili i potpisali, a vjeruje se da će i preostali manji dio organizacija pristupiti tom sporazumu. Sastanku je prisustvovao i drug Branko Zagorac, predstavnik Općeg udruženja za poljoprivredu, prehrambenu industriju, šumarstvo i vodoprivredu Hrvatske. Predstavnici Republičkog komiteta za poljoprivredu su se ispričali da ne mogu doći. Sjednici je predsjedovao inženjer Drago Kovačina iz Ribnjačarstva Čazma, zamjenik predsjednika grupacije.

Uvodni referat o osnovama plana razvoja slatkovodnog ribarstva Hrvatske u narednom srednjoročnom razdoblju je iznio inženjer Cvjetan Bojčić, direktor Ribozajednice. U njemu je vrlo iscrpno obradio protekli plan i njegovo izvršenje, te osnove plana za naredno srednjoročno razdoblje. Dao je tumačenje i komentar o svim odredbama i aspektima samoupravnog sporazuma. Referat je bio dobra podloga vrlo iscrpnoj, interesantnoj i korisnoj diskusiji. Zatim je inženjer Mirko Turk, direktor Istraživačko razvojnog centra za ribarstvo, podnio referat o ulozi naučne službe u razvoju slatkovodnog ribarstva u narednom periodu. O toj temi je bilo najviše diskusije u narednoj raspravi i to sa dosta kritičkih opaski.

U raspravi je prvi uzeo riječ Branko Zagorac i pozdravio skup u ime Općeg udruženja poljoprivrede Hrvatske. Najprije je obrazložio, da je u okviru Općeg udruženja formirana jedna grupacija za oba ribarstva, ali da je odlučeno da se rade posebni sporazumi za slatkovodno i morsko ribarstvo radi velikih specifičnosti i dosadašnje organiziranosti u dvije grupacije i poslovne zajednice. U daljem izlaganju Zagorac je

konstatirao da se ribarstvu, i slatkovodnom i morskom, ne poklanja dovoljna pažnja u našem društvu. Mnogima i sama rasprava o problemima ribarstva pričinja teret. Kod usmjeravanja finansijskih sredstava za meso i mlijeko, na ribu se ne računa. Ipak je Komora uspjela da se ovaj razvojni plan ribarstva usaglasi sa Zavodom za plan. Na samom ribarstvu i njegovim kadrovima ostaje da se izbere, da se nametnu društvu i da se ovaj razvojni plan ostvari. Treba imati kvalitetne programe razvoja i sigurno će se sredstva naći. Šansa za razvoj ribarstva je u izvozu, gdje je ribarstvo tradicionalno prisutno cijelo poslijeratno vrijeme. Za takve programe će društvo dati sredstva. Međutim, ni jedan investicioni program neće proći kod banke bez suglasnosti Općeg udruženja i vaše grupacije, a to znači da on mora biti kvalitetan i usaglašen.

Zatim je diskutirao magistar Mirko Doležal iz Ribnjačarstva Garešnica. Ustvrdio je da je program razvoja ribarstva toliko preambiciozan, po njegovom mišljenju neostvarljiv. Ako ga usvojimo i potpišemo, nećemo li društvo dovesti u zabludu, pa se pitam da li ga smijemo potpisati. Predviđena je, na primjer, stopa rasta zaposlenosti 0,8%, što pretpostavlja povećanje produktivnosti 12%, a za cijelu poljoprivredu su te stope rasta daleko skromnije. Da li je naše planiranje realno? Ako se u ribarstvu ide u investicije, to treba biti one koje vuku naprijed kao što su moderni objekti za intenzivnu proizvodnju i oprema. Treba također kreditirati i izradu projekata, koji su postali strahovito skupi.

Inženjer Mirko Turk se u cijelosti nebi mogao složiti sa onim diskutantima, koji smatraju da je ovaj program preambiciozan. Ne smije se zaboraviti da smo prije 17—18 godina ostvarivali proizvodnju na pojedinim ribnjačarstvima 1500 — 1600 kg/ha i to sa šaranom u monokulturi bez biljojednih riba. Mišljenje je da je osnovni problem u ovom momentu povećanje proizvodnje na postojećim površinama ribnjačarstva. Da bi tu proizvodnju povećali, primarno moramo riješiti pitanje ribljih bolesti, koje su zadnje godine sve više prisutne. Prošle godine gubici kod šarana na pojedinim ribnjačarstvima iznose i do 70—80%. Većina nas znade da smo mi u pokusima još prije 15 godina i više dokazali da znamo proizvoditi i preko 2000 kg/ha prirasta riba. Nije problem u tehnologiji za visoke prinose, problem je u gubicima koji se javljaju uslijed raznih bolesti. Nažalost ti gubici se javljaju i kod ekstezivne tehnologije i kod tehnologije visokih prinosa u poluintenzivnom uzgoju šaranskih riba. Zato smatram ako riješimo problem bolesti kod šaranskih riba i gubitke svedeno do 15% možemo vrlo brzo dostići tih planiranih 1600 kg/ha.

Također smatra da treba ići u stanovito proširenje izgradnjom na novim površinama, ali samo na onim terenima koji su nepodesni za bilo koju ratarsku kulturu. Ova proširenja nažalost će zakočiti cijene gradnje, jer one rastu zadnjih 20-tak godina znatno brže od cijene šarana na tržištu.

Samo snimanje terena za jedan hektar ribnjaka košta 6 hiljada dinara.

Inženjer Ivan Bušljeta iz Ribnjačarstva Grudnjak se u svojoj diskusiji najviše osvrnuo na ulogu naučne službe u razvoju ribarstva. On smatra da naš program nema stručne i naučne podloge, jer nemamo takve naučne organizacije koja bi garantirala da se takav program može ostvariti. Ratarstvo i stočarstvo se razvijaju, jer je tu naučna osnova za intenzivnu proizvodnju riješena, a kod ribarstva to nije slučaj pa zato nazaduje. Samo onaj program je dobar koji garantira da će se programirano i ostvariti, a to je program temeljen na naučnim saznanjima, a mi takovih nemamo. S druge strane se mora reći da nije ni nauka sama kriva za ovakovo stanje. Mi uproizvodnji se svi bavimo sa svačim, proizvodimo sve, nema nikakove specijalizacije, na primjer u proizvodnji mlađa. Ako nešto postoji, onda su cijene takve specijalizirane proizvodnje toliko visoke da su neprihvatljive.

Imamo 4 umjetna mrestilišta i to je dovoljno za nas, ali je proizvodnja neorganizirana i skupa, pa svi planiraju izgradnju vlastitih. Imamo naučnu službu, ali je ona nejedinstvena, pa svaka organizacija tjera vodu na svoj mlin, a rezultata nema. Gubici ribe su užasni, ima i do 90% od nasada. U poljoprivredi ima na izbor novih sorti pšenice, kukuruza, hibrida, a gdje su nove rase šarana, selekcionirane na otpornost protiv bolesti? Sada naučne organizacije naplaćuju za svoje usluge, ali ne odgovaraju za rezultate. Naučnu službu treba objediniti na programima, financirati te programe, ali financiranje usluga vezati za rezultate i ostvareni dohodak u privredi.

O važnosti nauke i struke govorio je i magistar Marijan Runac iz Ribnjačarstva Garešnica. Smatra da nauka mora biti osnov razvoja, a naša je razjedinjena, pa nam mora biti zadatak da taj problem riješimo. Osnovno kod nas treba da bude primjena nauke u praksi, a za to trebaju sposobni i dovoljan broj stručnjaka u privredi. Na 1000 hektara ribnjaka treba 10 inženjera, koji će biti garancija da će iz ribnjaka izvući maksimum proizvodnih mogućnosti. Glavna investicija u narednom periodu treba da bude u zapošljavanju mladih inženjera i tehničara, od kojih treba formirati stručne ekipe. Po mojem zabranju bih sve investicije u nove površine ribnjaka kod prinosa ispod 2000 kg/ha na postojećim ribnjacima, osim u mehanizaciju i opremu.

Trgovčević Dragan iz Zadružnog kombinata Novi Marof je predložio da se u ribarskoj grupaciji izvrši specijalizacija proizvodnje prema komparativnim prednostima objekata, što bi doprinijelo većoj i jeftinijoj proizvodnji ribe. Oni u Novom Marofu imaju umjetno mrestilište na prirodnoj toploj vodi, što im daje veliku prednost u odnosu na druga mrestilišta gdje se voda zagrijava pomoću skupe nafte. Već sada imaju veliku proizvodnju ličinaka šaranskih i akvarijskih riba. Planiraju tu proizvodnju proširiti i stabilizirati izgradnjom 20 hektara ribnjačkih površina u što bi uložili 20 milijuna dinara, pa traži da se i ta investicija uključi u program. Za nas je sada vrlo važno da se programi izgradnje, konkretno mrestilišta, usaglase, da ne bi došlo do prekapacitiranja, što znači i promašenih investicija.

Predsjedavajući, inženjer Kovačina Drago uključujući se u diskusiju konstatirao je da su u dosadašnjoj raspravi iznešena vrlo oprečna mišljenja, od onih da je program razvoja ribarstva preambiciozan i nerealan, pa do onih da u proizvodnji planiramo malo, što su mnogi već ostvarili i da su realni još veći prinosi. Prema njegovom mišljenju, predviđene investicije u ribarstvo u iznosu od 1.006 milijuna nisu prevelike i nerealne. Tolike se investicije predviđaju u poljoprivredi za izgradnju samo jedne jedine farme za uzgoj svinja. Do sada je u ribarstvu, u cijelom periodu 1976. do 1980. godine prisutna uspavanost, inertnost, nedostatak akcije, pa je to sve rezultiralo čak smanjenjem proizvodnje odnosno prinosa.

Ribarske organizacije nemaju investicionih programa, pa sada ne bismo mogli iskoristiti kredite i da ih dobijemo. Mi smo dobili obećanje sa odgovornih mjesta u republici, da će se za proizvodnju ribe dati sredstva kao i za meso. Treba prihvatiti ovaj program, potpisati sporazum i prići odmah njegovom provođenju. U narednom srednjoročnom razvoju treba dati akcent na razvoj naučne službe u ribarstvu. To je nužno i zato što nam prinosi ribe opadaju i to znatno. U 1975. je prinos u Hrvatskoj bio 1360 kg/ha, a danas 1127 kg. Ali treba istaći da nije na svim ribnjačarstvima tako. U Ribnjačarstvu Čazma nisu od 1975. godine opali prinosi ispod 1500 kg/ha, a ima mnogo ribnjaka koji daju i preko 2000 kg. To je dokaz da prinosi u našem planu nisu nerealni. Međutim, pored osnovne akcije povećanja prinosa na postojećim površinama ribnjaka zašto ne ići i na izgradnju novih ribnjaka, naročito i u prvom redu na površinama koje su pogodne za ribnjake, a nisu za ostale poljoprivredne kulture. Kovačina smatra da će se i naše društvo okrenuti malo više ribarstvu, ali se treba aktivirati i nametnuti.

Pero Riterman iz Ribogojilišta Solin je ustvrdio da su prinosi na pastrvskim ribnjacima koji su zacrtani u planu dapače niski a ne previsoki. Danas već ostvarujemo 340 — 350 tona po hektaru, a 400 tona je realna granica. Zato smatra da je program razvoja pastrvske proizvodnje realan i moći će se ostvariti, a za svoju organizaciju je siguran u ostvarenje. Jedino na starim ribnjacima nije moguće uvesti mehanizaciju, ali će zato oni na novim površinama na Pantanu izgraditi moderni ribnjak s kompletnom mehanizacijom. Kod pastrvske proizvodnje je problem hrane na prvom mjestu, pogotovo jer se ona dobrim dijelom uvozi. Riterman inzistira da se uvozni robni kontingenti hrane za ribu raspodjeljuju prema proizvodnji i po republikama, a i unutar samog ribarstva.

Magistar Josip Blažek iz Lipovljana je ustvrdio u svojoj diskusiji, da oni jedva otplaćuju anuitete sa svojim prinosima od 1700 kg/ha, pa prema tome nisu zainteresirani za nikakvi razvoj niti investicije pod predviđenim uslovima. Ako se uslov investiranja i kreditiranja poboljšaju, onda su zainteresirani naročito pod pretpostavkom da se provede specijalizacija proizvodnje. Dalje Blažek ukazuje na izvoz kao šansu ribarstva, kako se kaže u programu. Međutim u ovakvim uslovima kada je ribarstvo u izvozu visoko aktivno i pokriva svoj uvoz sa 420%, a ima problema da dobije devize za pratioce ribe i prava uvoza

20—30%, onda interes za izvoz potpuno opada, naročito jer su cijene niže od domaćih.

Riječ u diskusiji je ponovo uzeo drug Zagorac iz Općeg udruženja. On smatra da je dosadašnja diskusija vrlo dobra, da je potakla mnoge probleme, ali je malo zakasnila. To su trebale biti primjedbe na nacrt programa i sporazuma, a njih nije bilo. Pogotovo jer su mišljenja vrlo oprečna da li je program preambiciozan ili nije, smatra da program i SAS ovakve kakvi su treba potpisati. I ova diskusija pokazuje da u ribarstvu postoji stagnacija mišljenja, bojazan od problema. Problema će uvijek biti, ali se oni radom i upornošću prevazilaze. A razvoja mora biti, ribarstvo je isuviše već dosad zaostalo za ostalim granama poljoprivrede, pa ako se u ovom srednjoročnom razdoblju nebi ništa razvijalo, ono bi potpuno izgubilo korak u razvoju. Dalje upozorava da ribarstvo izdvaja više za zajedničke potrebe nego za materijalnu osnovicu rada, što je apsurd. Prosječni osobni dohodak u ribarstvu je iznad republičkog prosjeka. Pored takvih pozitivnih pokazatelja nema želje za razvojem. To je samozadovoljstvo koje vodi u stagnaciju. Sredstava za kreditiranje će sigurno biti za dobre programe, samo se ne smije dozvoliti da se pogrešno investira. A investicije za potrebe izvoza i za proizvodnju ribe, koje nema ni na domaćem tržištu su prave investicije.

Govoruša Vlado iz Inex-Dinara, Knin je obavijestio da njegova organizacija planira izgraditi novo pastrvsko ribogojilište na rijeci Krki i investirati 50 milijuna dinara. Uvjeti za uzgoj pastrva su vrlo dobri, pa planiraju proizvodnju preko 200 tona pastrva. Imaju vlastitu tvornicu stočne hrane, gdje će proizvoditi i hranu za ribe za sebe, a mogu i za druge ribarske organizacije. Oni će SAS potpisati, a žele se učlaniti i u Ribozajednicu.

Magistar Emin Teskeredžić iz Instituta Ruder Bošković je obavijestio da su oni SAS prihvatili i da će ga potpisati. Smatra da se ribarska nauka mora ujediniti da bi mogla dati svoj puni udio u izvršenju ovog programa razvoja. Za postojeće velike gubitke nasadene ribe smatra da se ne treba kriviti samo riblje bolesti, nego tu postoje deterdženti i druga zagađenja, na kojem problemu treba mnogo raditi.

Na kraju diskusije je inženjer Cvjetan Bojčić rastumačio da je priloženi program razvoja uz SAS samo radni materijal na temelju dosadašnjih podataka i pokazatelja. Program razvoja po OUR-ima i godinama treba još donijeti, a na temelju usaglašenih programa samih OUR-a. To se mora učiniti do kraja ove godine. Sastavni dio programa razvoja mora također biti program naučnog i stručnog rada naučnih organizacija, koji se također treba što prije sačiniti i usvojiti. U njemu treba precizno razraditi rad naučnih institucija u 5 godišnjem planskom periodu i način financiranja toga rada.

Pošto je diskusija privedena kraju, predsjedavajući Drago Kovačina je zaključio diskusiju i predložio da se Samoupravni sporazum o osnovama plana razvoja Grupacije za proizvodnju, preradu i promet slatkovodne ribe u SR Hrvatskoj za razdoblje 1981 — 1985. godine, glasanjem usvoji.

Samoupravni sporazum je jednoglasno usvojen.

Zatim je, prema propisanoj proceduri, SAS proglašen usvojenim, konstituirana Skupština potpisnika za njegovo sprovođenje i izabrani Josip Vojta za predsjednika, a Drago Kovačina za zamjenika predsjednika Skupštine.

Samoupravni sporazum su potpisali svi prisutni delegati, a nekoliko izostalih će to učiniti naknadno.

Možemo ustvrditi da je zaista završen jedan dosta obiman i složen posao, ali administrativni, izrada i usvajanje jednog samoupravnog dokumenta. Sada preostaje njegova realizacija, što je znatno teže i složenije. No za tu realizaciju imamo pet punih godina vremena i na raspolaganju sve kadrove i zaposlene u slatkovodnom ribarstvu SR Hrvatske. Uvjereni smo da je to takova snaga, koja će biti u stanju izvršiti ovaj zadatak.

Cvjetan Bojčić, dipl. inž.